

Allmänna helgdagar m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet ett antal motioner från den allmänna motionstiden. Motionerna gäller frågor om allmänna helgdagar, offentligt belöningsystem, Europadagen som allmän flaggdag, särskilda minnesdagar m.m.

Utskottet avstyrker samtliga motioner. Till betänkandet har fogats fyra reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	5
Helgdagar m.m.	5
Offentligt belöningsystem m.m.....	8
Europadagen som allmän flaggdag.....	10
Särskilda minnesdagar m.m.	11
Reservationer.....	14
1. Nationaldagen den 6 juni som allmän helgdag (punkt 3)	14
2. Offentligt belöningsystem (punkt 4)	14
3. Europadagen som allmän flaggdag (punkt 5)	15
4. Inrättande av Raoul Wallenbergs dag (punkt 9)	15
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	16
Motioner från allmänna motionstiden.....	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Nationalsången

Riksdagen avslår motion 2003/04:K264.

2. Skattefredag som helgdag

Riksdagen avslår motion 2003/04:K244.

3. Nationaldagen den 6 juni som allmän helgdag

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K292 och 2003/04:K339 yrkande 1.

Reservation 1 (mp)

4. Offentligt belöningssystem

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K219 och 2003/04:K254.

Reservation 2 (m, kd)

5. Europadagen som allmän flaggdag

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K242, 2003/04:K243 och 2003/04:K256.

Reservation 3 (m, fp)

6. Högtidlighållande av införandet av den allmänna rösträtten

Riksdagen avslår motion 2003/04:K339 yrkande 2.

7. Uppmärksammande av den 11 september som en dag för demokrati och mot våld

Riksdagen avslår motion 2003/04:K321.

8. Högtidlighållande av kampen mot slaveriet

Riksdagen avslår motion 2003/04:Ub386 yrkandena 2 och 3.

9. Inrättande av Raoul Wallenbergs dag

Riksdagen avslår motion 2003/04:K337.

Reservation 4 (m, kd)

10. Landssorg

Riksdagen avslår motion 2003/04:K293.

11. FN:s frivilligdag

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K369 och 2003/04:Kr329 yrkande 3.

Stockholm den 23 mars 2004

På konstitutionsutskottets vägnar

Gunnar Hökmark

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunnar Hökmark (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Helena Bargholtz (fp), Pär Axel Sahlberg (s), Kenth Högström (s), Mats Einarsson (v), Mats Berglind (s), Anders Bengtsson (s), Kerstin Lundgren (c), Helene Petersson (s), Nils Fredrik Aurelius (m), Billy Gustafsson (s), Gustav Fridolin (mp), Liselott Hagberg (fp), Tuve Skånberg (kd) och Bertil Kjellberg (m).

Utskottets överväganden

Helgdagar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår med hänvisning till tidigare ställningstagande att riksdagen avslår en motion om att anta *Du gamla du fria* som Sveriges officiella nationalsång. Vidare föreslås att riksdagen avslår en motion om att införa en skattefridag som helgdag. Slutligen föreslår utskottet med hänvisning till pågående utredningsarbete att riksdagen avslår motioner i frågan om att göra nationaldagen den 6 juni till allmän helgdag. Jämför reservation 1.

Motioner

I motion 2003/04:K264 av Stefan Hagfeldt (m) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anta *Du gamla du fria* som Sveriges officiella nationalsång.

I motion 2003/04:K244 av Peter Danielsson och Tobias Billström (båda m) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en skattefridag som helgdag. Motionärerna anser att den dag då normalinkomsttagaren har tjänat ihop tillräckligt med pengar för att kunna betala alla årets skatter (skattefridagen) bör firas som nationell helgdag i stället för den 1 maj.

I motion 2003/04:K292 av Runar Patriksson (fp) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges nationaldag bör bli helgdag den 6 juni 2005. I motion 2003/04:K339 av Karin Pilsäter (fp) och Lena Ek (c) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte göra den 6 juni till helgdag (*yrkande 1*).

Bakgrund

Av Nationalencyklopedin framgår följande. ”Du gamla, du fria” är en fosterländsk sång, allmänt använd som Sveriges nationalsång (ehuru inte officiellt antagen som sådan).

Utskottet ansåg i betänkande 2000/01:KU15 att det inte fanns behov av ett juridiskt erkännande av ”Du gamla, du fria” som Sveriges nationalsång, och avstyrkte en motion med yrkande om ett tillkännagivande om ett juridiskt erkännande av sången. I betänkande 2001/02:KU9 vidhöll utskottet sin tidigare bedömning.

Enligt 1 § lagen (1989:253) om allmänna helgdagar avses med allmän helgdag söndagar, däribland påskdagen och pingstdagen, samt nyårsdagen, trettondedag jul, första maj, juldagen och annandag jul, även när de inte infaller

på en söndag, vidare långfredagen, annandag påsk, Kristi himmelfärdsdag, annandag pingst, midsommardagen och alla helgons dag.

I förarbetena (prop. 1988/89:114 s. 5) konstateras att flera funktioner är knutna till helgdagsbegreppet genom föreskrifter i olika författningar. Det gäller framför allt föreskrifter som reglerar när åtgärder skall vidtas och hur tiden skall beräknas när en förfalldag e.d. infaller på en söndag eller annan allmän helgdag. Som exempel nämns vidare att enligt 9 § semesterlagen (1977:480) gäller bl.a. att helgdagar normalt inte räknas som semesterdagar. Vidare framhålls i propositionen att vad som är allmän helgdag är av stor rättslig och samhällsekonomisk betydelse.

Med anledning av propositionen om allmänna helgdagar väcktes motioner med förslag om att nationaldagen skulle bli helgdag. Vid sin behandling av propositionen jämte motioner hänvisade utskottet (bet. 1988/89:KU29) till ett tidigare uttalande om att de gällande formerna för firandet av nationaldagen/svenska flaggans dag gav tillräckligt utrymme för att markera nationaldagens betydelse i det svenska samhället.

Frågan om nationaldagen som allmän helgdag har därefter behandlats av utskottet vid flera tillfällen. Vid riksmötet 1991/92 ansåg utskottet (bet. 1991/92:KU9), som var medvetet om att införande av ytterligare en helgdag bl.a. hade ekonomiska aspekter, att frågan på lämpligt sätt borde bli föremål för utredning.

Regeringen tillsatte i september 1993 en utredning med syfte att utreda förutsättningarna för att göra nationaldagen den 6 juni till helgdag. Enligt direktiven (dir. 1993:104) var det av vikt att utredningen särskilt studerade de ekonomiska konsekvenserna som inrättandet av en ny helgdag skulle få, såväl för den offentliga sektorn som för näringslivet och övriga delar av samhället. I utredarens uppdrag låg också att undersöka konsekvenserna, ekonomiska och andra, av att inrätta nationaldagen som helgdag på bekostnad av någon nu existerande allmän helgdag.

Utredaren föreslog i sitt betänkande (SOU 1994:58) att nationaldagen den 6 juni blir allmän helgdag samtidigt som annandag pingst upphör att vara helgdag. Utredaren hade kommit fram till denna slutsats dels genom att studera de ekonomiska konsekvenserna av ytterligare en helgdag, dels genom att beakta folkliga och kyrkliga traditioner. Sammanfattningsvis angav utredaren att om man införde nationaldagen som en helgdag, utan att ändra något annat, skulle det medföra ett årligt inkomstbortfall inom tillverkningsindustrin på omkring 0,3 % i genomsnitt. Bruttonationalprodukten skulle minska med mellan 0,2 och 0,3 %, dvs. mellan 3 och 4 miljarder kronor baserat på 1992 års produktion. Utredaren anförde att det inte kunde anses rimligt att i dagens ekonomiska läge införa ytterligare en helgdag. Om nationaldagen skall bli helgdag borde en befintlig helgdag tas bort eller flyttas. Som möjliga alternativ i utredningen diskuterades att första maj, trettondedag jul, Kristi himmelfärdsdag eller annandag pingst upphörde att vara helgdag. I valet mellan de aktuella helgdagarna fann utredaren, med beaktande av ekonomiska, teolo-

giska och sociala aspekter, att annandag pingst var den helgdag som framstod som minst olämplig att ta bort.

I budgetpropositionen 1994/95:100 (bil. 3 s. 14) angav regeringen att tanken att göra nationaldagen till helgdag inte borde fullföljas.

Konstitutionsutskottet behandlade i betänkande 1995/96:KU11 motioner om nationaldagen som helgdag. Enligt utskottets mening gav de gällande formerna för firande av nationaldagen och svenska flaggans dag den 6 juni tillräckligt utrymme för att markera denna dags betydelse i det svenska samhället. Motionerna avslogs. Detta ställningstagande vidhölls vid behandlingen av motioner i ämnet i betänkandena 1997/98:KU9, 1999/2000:KU18 och 2000/01:KU15. I betänkande 2001/02:KU9 föreslog utskottet att riksdagen med anledning av ett antal motioner i ämnet som sin mening skulle ge regeringen till känna att nationaldagen den 6 juni bör bli allmän helgdag. Utskottet uttalade vidare att det borde få ankomma på regeringen att utarbeta ett förslag som innebär att nationaldagen den 6 juni skall bli allmän helgdag. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2001/02:139).

Regeringen har den 5 juni 2003 (dir. 2003:74) beslutat att en särskild utredare skall tillkallas med uppdrag att upprätta ett förslag med innebörd att nationaldagen den 6 juni blir allmän helgdag. Det konstateras i direktiven att ett införande av en ny allmän helgdag innebär en generell arbetstidsförkortning med bl.a. minskad produktion och skattebortfall som följd. I utredarens uppdrag skall därför ligga att studera de ekonomiska effekterna av att den 6 juni inrättas som allmän helgdag. Utredaren skall också lämna förslag till hur de ekonomiska förluster som därigenom uppstår kan kompenseras, t.ex. genom att någon befintlig helgdag flyttas eller tas bort. Om utredaren anser att ett inrättande av den 6 juni som allmän helgdag måste ske på bekostnad av nu existerande helgdagar skall utredaren ange vilken eller vilka av dessa dagar som i sådant fall bör komma i fråga samt noggrant redovisa skälen för sin bedömning. Utredaren skall därvid särskilt pröva Nationaldagsutredningens förslag om att annandag pingst skall upphöra att vara helgdag. I uppdraget ingår också att lämna förslag på de lagändringar som kan föranledas av utredarens överväganden. Enligt uppgift från sekretariatet skall uppdraget redovisas den 3 maj 2004.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande i fråga om juridiskt godkännande av "Du gamla du fria" som Sveriges nationalsång och anser därför att motion 2003/04:K264 bör avslås.

Utskottet avstyrker även förslaget i motion 2003/04:K244 om att införa en skattefridag som helgdag.

När det gäller frågan om att göra nationaldagen den 6 juni till allmän helgdag anser utskottet att resultatet av pågående utredningsarbete bör avvaktas. Utskottet anser därför att motionerna 2003/04:K292 och 2003/04:K339 yrkande 1 bör avslås.

Offentligt belöningsystem m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet, som anser att det inte är påkallat med förändringar i det nuvarande offentliga belöningsystemet, föreslår att riksdagen avslår motioner med förslag rörande ändringar i detta system. Jämför reservation 2.

Motioner

I motion 2003/04:K219 av Tobias Billström och Peter Danielsson (båda m) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av och ett förslag till en reformerad Svärdsorden. I motionen anförs bl.a. att i takt med att graden av internationell samverkan ökar, krävs att Sverige kan belöna goda insatser på det militära området på samma nivå som andra stater. Således bör regeringen ta initiativ till att utreda en reform av Svärdsorden.

I motion 2003/04:K254 av Henrik S Järrel (m) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn med sikte på en modernisering av det offentliga belöningsystemet. Motionären anför bl.a. att en modernisering t.ex. skulle kunna ta sikte på att i ökad grad integrera ordnar och medaljer med varandra och strukturera dem i olika användningsområden efter behov. Automatiken bör tonas ned till förmån för kravet på individuell prövning av särskilda förtjänster under varierande tid och beroende på prestation, art, grad och verksamhet.

Bakgrund

Det svenska ordensväsendet reformerades år 1975. Då upphörde möjligheten att tilldela svenska medborgare ordensutmärkelse (se prop. 1973:91, KU27). Av Kungl. Maj:ts ordenskungörelse (1974:768) framgår att utländsk statschef eller därmed jämställd kan tilldelas utmärkelse inom Kungl. Serafimerorden och att utländsk medborgare eller statslös bosatt utom riket kan tilldelas utmärkelse inom Kungl. Nordstjärneorden på grund av personliga insatser för Sverige eller för svenskt intresse.

Det finns fyra svenska riddarordnar, nämligen Serafimer-, Svärds-, Nordstjärne- och Vasaordnarna. Som sammanfattande beteckning brukar användas Kungl. Maj:ts orden. Serafimerorden består av endast en klass och var tidigare avsedd som belöning ”för dem, vilka genom sina tjänster till Konung och fädernesland gjort sig högst förtjänta och således blivit värdiga att bekläda rikets högsta ämbeten”. Serafimerorden kan ges till utländsk statschef eller därmed jämställd samt medlemmar av det svenska kungahuset. Tidigare gällde att de svenska Serafimeriddarnas antal inte fick överstiga 32. Inom denna orden finns alltsedan tillkomsten en Serafimermedalj, tidigare avsedd att förlänas ”personer som gjort sig synnerligen förtjänta genom verksam vård om fattiga”.

Svärdsorden utdelas inte längre. Den var avsedd som en belöning ”för gagnande och långvarig verksamhet” inom krigsmakten. Inom Svärdsorden fanns fem grader, ett Svärdstecken för underofficer och en Svärdsmedalj för manskap.

Nordstjärneorden var tidigare avsedd som belöning ”för medborgerliga förtjänster, för ämbets- eller tjänstemannagärning, för vetenskaper, vittra, lärda och nyttiga arbeten samt för nya och gagneliga inrättningar”. Den kan numera förlänas utländsk medborgare på grund av personliga insatser för Sverige eller för svenskt intresse. Inom Nordstjärneorden finns fem grader.

Vasaorden, slutligen, var avsedd som belöning ”för förtjänster inom jordbruk, bergshantering, konst, handel, industri, hantverk och undervisning, för nyttiga skrifter i dessa ämnen samt för väl förrättade allmänna värv och uppdrag”. Inom Vasaorden fanns fem grader samt ett Vasatecken och en Vasamedalj. I likhet med Svärdsorden utdelas inte längre Vasaorden.

Antalet innehavare av Svärds-, Nordstjärne- och Vasaordnarna som är svenska medborgare var 1992 omkring 15 000. Nordstjärneorden delas årligen ut till 200–300 utländska medborgare.

För närvarande gäller följande i fråga om medaljer: H.M. Konungen delar ut fem medaljer. Serafimermedaljen delas ut till personer som genom humanitär eller allmänt samhällsgagnande gärning gjort sig synnerligen förtjänta. Denna medalj, som förekommer i en storlek, utdelas mycket sparsamt. H.M. Konungens medalj utdelas som särskild utmärkelse för framstående insatser inom Sverige eller inom hovet för lång och trogen tjänst. Denna medalj finns i flera storlekar och med olika bandfärg. Litteris et Artibus, som finns i förgyllt silver i en storlek, förlänas för litterära och konstnärliga förtjänster till i genomsnitt fyra–sex personer om året. Prins Eugen-medaljen, som finns i en storlek i förgyllt silver, tilldelas konstnärer, och enligt bestämmelserna får högst tre medaljer om året tillfalla svenskar och högst en medalj om året medborgare i vart och ett av de nordiska länderna. Prins Carl-medaljen, i en storlek i förgyllt silver, utdelas till högst en person om året för särskilt gagnande nationell eller internationell humanitär verksamhet. Medaljärendena handhas av Riksmarskalksämberet.

De statliga medaljer som kommer i fråga är bl.a. utmärkelsen För nit och redlighet i rikets tjänst, som enligt huvudregeln tilldelas den som varit anställd i staten minst 30 år. Utmärkelsen kan efter den anställdes önskan ges som konstglas, medalj eller ur; alla med inskription. Medaljen Illis quorum meruere labores har kommit att förlänas som erkänsla för personliga insatser för kulturella, vetenskapliga och andra allmännyttiga ändamål. Medaljen förekommer i guld i fyra storlekar och förlänas endast ett fåtal personer varje år. Medaljen För medborgerlig förtjänst var under en tid främst avsedd för kommunala förtroendemän men har också delats ut som belöning för mer allmänna samhällsinsatser. Denna medalj förekommer i guld i fyra storlekar och i silver i en storlek. Även denna medalj har endast delats ut till ett fåtal personer om året. Vidare utdelas medaljen För berömliga gärningar till personer som genom rådhighet och stort personligt mod räddar livet på en människa

i livsfara. Den finns i guld i två storlekar och i silver i en storlek. Sedan 1944 har den delats ut vid 18 tillfällen. Slutligen skall nämnas medaljen För omsorgsfull renvård som förlänas företrädare för renskötseln och har delats ut två gånger under 1980-talet. Den förekommer i guld i en storlek och i silver i en storlek.

Riksdagen har sedan år 1986 återkommande avslagit motioner om ett reformerat ordens- och medaljväsende samt vissa andra frågor rörande det offentliga belöningssystemet. Vid utskottets behandling under riksmötet 1992/93 av motioner med bl.a. samma syfte som de nu aktuella, lämnade utskottet (bet. 1992/93:KU7) en ingående redovisning för det nuvarande ordensväsendet och den reformering härav som skedde år 1975. I betänkandet redogjordes också för riksdagens tidigare ställningstaganden i frågan. Utskottet erinrade om att 1975 års reformering av det svenska belöningssystemet föregicks av ett grundligt beredningsarbete och att konstitutionsutskottet (bet. KU 1973:27) framhöll att det belöningssystem som då tillämpades återspeglade en gångens tids samhällssyn genom att ge uttryck för värderingar av samhällsinsatser enbart med hänsyn till tjänsteställning. Vidare framhölls att ordnarna inte kunde anses fylla sin uppgift när det gällde att belöna viktiga samhällsinsatser. Reformen stöddes också av de personalorganisationer som företrädde det övervägande antalet statsanställda. Det argument som låg till grund för reformen hade enligt utskottets mening fortfarande viss tyngd. Mot denna bakgrund borde enligt utskottet en översyn av det offentliga belöningssystemet avvaktas intill dess att det tydligare visats att ett mer utvecklat belöningssystem skulle kunna fylla sin uppgift. Mot bakgrund av det anförda avstyrkte utskottet motionerna.

Detta ställningstagande har sedan upprepats vid utskottets behandling av denna fråga i betänkandena 1993/94:KU4, 1994/95:KU16, 1997/98:KU9, 1999/2000:KU18, 2000/01:KU15 och 2001/02:KU9.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att det är påkallat med några förändringar i det offentliga belöningssystemet. Motionerna 2003/04:K219 och 2003/04:K254 avstyrks.

Europadagen som allmän flaggdag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår med hänvisning till tidigare ställningstagande att riksdagen avslår motioner om att Europadagen skall bli allmän flaggdag. Jämför reservation 3.

Motioner

I motion 2003/04:K242 av Cecilia Wigström (fp) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att göra

Europadagen den 9 maj till allmän flaggdag. Yrkanden av samma innebörd återfinns i motionerna 2003/04:K243 av Magdalena Andersson och Bengt-Anders Johansson (båda m) och 2003/04:K256 av Helena Bargholtz (fp).

Bakgrund

I betänkande 2000/01:KU15 ansåg utskottet att Europadagen den 9 maj inte borde göras till allmän flaggdag. Utskottet vidhöll sin tidigare bedömning i betänkande 2001/02:KU9.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande. Motionerna 2003/04:K242, 2003/04:K243 och 2003/04:K256 avstyrks.

Särskilda minnesdagar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motioner om högtidlighållande av införandet av den allmänna rösträtten, om att göra den 11 september till en dag för demokrati och mot våld och om högtidlighållande av kampen mot slaveriet. Vidare avstyrker utskottet en motion om inrättande av Raoul Wallenbergs dag. Slutligen föreslår utskottet att riksdagen avslår motioner om att återinföra begreppet landssorg och om åtgärder för att uppmärksamma FN:s frivilligdag. Jämför reservation 4.

Motioner

I motion 2003/04:K339 av Karin Pilsäter (fp) och Lena Ek (c) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att högtidlighålla införandet av den allmänna rösträtten den 24 maj (*yrkande 2*). I motionen anförts bl.a. att införandet av den allmänna rösträtten den 24 maj 1919 årligen bör firas den söndag som i tiden infaller närmast detta datum.

I motion 2003/04:K321 av Peter Pedersen (v) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att den 11 september bör utses till en dag för demokrati och mot våld. I motionen anförts att en rad tragiska händelser har inträffat just datumet den 11 september. Motionären nämner i sammanhanget militärkuppen i Chile år 1973, attacken mot tvillingtornen vid World Trade Center i New York år 2001, utrikesminister Anna Lindhs död år 2003 samt den händelse samma dag då en femårig flicka i Arvika blev knivhuggen till döds.

I motion 2003/04:Ub386 av Joe Frans och Sylvia Lindgren (båda s) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen dels vidtar aktiva åtgärder för att hedra kampen för

slaveriets avskaffande genom att högtidlighålla den 21 augusti 2004 i enlighet med FN:s beslut (*yrkande 2*), dels ger sitt stöd till FN:s arbete för att den 21 augusti framgent skall vara en dag för högtidlighållandet av kampen mot slaveriet (*yrkande 3*). Motionärerna anför att FN har proklamerat år 2004 som det internationella året för att uppmärksamma kampen mot slaveriet och slaveriets avskaffande. Vidare framhåller de att FN:s generalförsamling också har rekommenderats att anta en resolution som innebär att den 21 augusti 2004 utses som minnesdag ägnad åt slaveriet och dess tragiska konsekvenser.

I motion 2003/04:K337 av Mikael Oscarsson (kd) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att inrätta Raoul Wallenbergs dag. Motionären anför bl.a. att det skulle kunna vara en dag för att aktualisera kampen mot nazism, rasism och för fred och människovärde.

I motion 2003/04:K293 av Margareta Andersson och Annika Carlsson (båda c) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att återinföra begreppet landssorg. Motionärerna anser att regeringen skulle kunna utfärda landssorg under ett antal dagar för att markera att något tragiskt som berör hela befolkningen har inträffat.

I motion 2003/04:K369 av Helena Höij och Inger Davidsson (båda kd) föreslås att riksdagen beslutar att uppmärksamma FN:s frivilligdag. I motionen anförts bl.a. att FN:s generalförsamling i december 1985 godkände en resolution (Nr A/40/212) om att utse den 5 december till FN:s frivilligdag (International Volunteer Day). I resolutionen inbjuds regeringar över hela världen att uppmärksamma denna dag för att sätta fokus på ekonomisk och social rättvisa. Motionärerna konstaterar att flera länder har manifestationer just detta datum för att uppmuntra och se till att frivilligorganisationerna kommer i fokus. I väntan på initiativ från regeringen föreslår motionärerna att riksdagen uppmärksammar FN:s frivilligdag, förslagsvis i infocentrum genom t.ex. en utställning där den ideella sektorns betydelse synliggörs. I motion 2003/04:Kr329 av Helena Höij m.fl. föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att FN:s frivilligdag bör uppmärksammas (*yrkande 3*). Motionärerna anser att regeringen bör ta initiativ så att FN:s frivilligdag uppmärksammas även i Sverige.

Bakgrund

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen behandlat motioner om Raoul Wallenberg, bl.a. i betänkande KU 1987/88:10 då utskottet liksom tidigare framhöll betydelsen av att man i framtiden håller minnet av hans insatser levande. Utskottet fann det inte påkallat att föreslå några särskilda åtgärder.

I betänkande 1990/91:KU8 framhöll utskottet att det utöver Raoul Wallenberg finns ett flertal tänkbara personer och företeelser som har eller har haft stor betydelse för landet eller för någon internationell uppgift och är värda att hedras med t.ex. ett minnesmärke. Det kunde därför, enligt utskottet, komma att göras fler framställningar om att få placera monument och minnesmärken inom eller i direkt anslutning till riksdagens byggnader. Enligt utskottet borde

det ankomma på förvaltningsstyrelsen att ta ställning till den typen av framställningar och avgöra vilka monument och minnesmärken som kan fogas in i den konstnärliga helhet som man eftersträvat vid utsmyckningen av husen på Helgeandsholmen. I betänkande 1995/96:KU22 hemställde utskottet, med anledning av en motion om att i konstnärlig form manifesteras riksdagens och det svenska folkets respekt för Raoul Wallenbergs gärning, att riksdagen skulle uppdraga åt förvaltningsstyrelsen att vidta lämpliga åtgärder. Det fick, enligt utskottet, ankomma på förvaltningsstyrelsen att utforma en konstnärlig utsmyckning av detta slag med hänsyn till den speciella miljön på Helgeandsholmen.

I betänkande 2001/02:KU9 framhöll utskottet den stora betydelsen av att man i framtiden håller minnet av Raoul Wallenbergs insatser levande. Utskottet ansåg det emellertid inte vara påkallat med något initiativ från riksdagens sida med anledning av en motion om inrättande av Raoul Wallenbergs dag.

I betänkande 2003/04:KrU1 avstyrkte kulturutskottet en motion om inrättande av Raoul Wallenbergs dag med motiveringen att det får ankomma på Forum för levande historia eller andra berörda institutioner m.fl. att avgöra om och i så fall hur och när Raoul Wallenbergs minne skall hedras.

Begreppet landssorg innebär enligt Nationalencyklopedin ”en av många delad sorg” eller enligt Bonniers lexikon ”ett folks samfälliga sorg”, en allmän sorg som i vissa länder proklameras vid en framstående persons död eller vid omfattande nationell katastrof. I Sverige finns inte någon formell författningsreglering i ämnet. Praxis är dock att följa statsministerns rekommendationer. Vid exempelvis Estoniakatastrofen år 1994 och mordet på utrikesminister Anna Lindh år 2003 rekommenderade statsministern flaggning på halv stång samt tyst minut i riksdagen, och vid Göteborgsbranden år 1998 hölls även en tyst minut i riksdagen. Kungssorg är den enda variant av landssorg som har förekommit i Sverige. Kungssorg har påbjudits som allmän sorg då en medlem av kungahuset avlidit och manifesterades efter år 1872 främst genom s.k. hovsorg samt inställandet av teaterföreställningar m.m.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla den stora betydelsen av att man i framtiden håller minnet levande av de händelser som avses i motionerna 2003/04:K339 yrkande 2, 2003/04:K321 och 2003/04:Ub386 yrkande 2 och 3. Utskottet anser emellertid inte att det är påkallat med något initiativ från riksdagens sida med anledning av dessa motioner, som därför bör avslås.

Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning och avstyrker därför motion 2003/04:K337 om inrättande av Raoul Wallenbergs dag.

Utskottet avstyrker även förslaget i motion 2003/04:K293 om att återinföra begreppet landssorg och förslagen i motionerna 2003/04:K369 och 2003/04:Kr329 yrkande 3 om åtgärder för att uppmärksamma FN:s frivilligdag.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Nationaldagen den 6 juni som allmän helgdag (punkt 3)

av Gustav Fridolin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1 om att inte göra den 6 juni till allmän helgdag. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:K339 yrkande 1 och avstyrker motion 2003/04:K292.

Ställningstagande

Enligt min mening ger de gällande formerna för firande av nationaldagen och svenska flaggans dag den 6 juni tillräckligt utrymme för att markera denna dags betydelse i det svenska samhället. Miljöpartiets principiella inställning, som tidigare kommit till uttryck vid vissa tidigare års motionsbehandling, är att man bör söka ersätta dagens mer stelbenta system för nationella helgdagar med ett som ger utrymme för individuella skillnader, baserade på sekulariserade eller religiösa livsval. Jag avstyrker därför motion 2003/04:K292 och bifaller motion 2003/04:K339 yrkande 1.

2. Offentligt belöningsystem (punkt 4)

av Gunnar Hökmark (m), Nils Fredrik Aurelius (m), Tuve Skånberg (kd) och Bertil Kjellberg (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2 om ett offentligt belöningsystem och om behovet av en översyn av och en reformerad svärdsorden. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:K219 och 2003/04:K254.

Ställningstagande

Vid den reform av det svenska ordensväsendet som genomfördes år 1975 upphörde möjligheten att tilldela svenska medborgare ordensutmärkelser. Vi anser att erfarenheterna sedan år 1975 talar för att det finns behov av ett mer

nyanserat offentligt belöningsystem än det nuvarande. Av betydelse i sammanhanget är de ökade internationella kontakterna. Ett officiellt ordensväsende som omfattar egna medborgare finns i nästan alla övriga länder i Europa. Enligt vår mening finns det sålunda anledning att göra en översyn av det nuvarande belöningsystemet och utreda om detta fyller statens behov av att på ett tillfredsställande sätt kunna hedra och belöna personer som på olika sätt gjort särskilt förtjänstfulla insatser. Med bifall till motionerna 2003/04:K219 och 2003/04:K254 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför.

3. Europadagen som allmän flaggdag (punkt 5)

av Gunnar Hökmark (m), Helena Bargholtz (fp), Nils Fredrik Aurelius (m), Liselott Hagberg (fp) och Bertil Kjellberg (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservation 3 om att göra den 9 maj till allmän flaggdag. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:K242, 2003/04:K243 och 2003/04:K256.

Ställningstagande

Vi anser att Europadagen den 9 maj bör bli allmän flaggdag.

4. Inrättande av Raoul Wallenbergs dag (punkt 9)

av Gunnar Hökmark (m), Nils Fredrik Aurelius (m), Tuve Skånberg (kd) och Bertil Kjellberg (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservation 4 om att inrätta Raoul Wallenbergs dag. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:K337.

Ställningstagande

Det finns många sätt för oss att uppmärksamma enskilda svenskars insatser för humanitet, frihet och människovärde. Vi anser att det vore på sin plats att avsätta en bestämd dag för att på lämpliga sätt hedra Raoul Wallenberg.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden

2003/04:K219 av Tobias Billström och Peter Danielsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av och ett förslag till en reformerad Svärdsorden.

2003/04:K242 av Cecilia Wigström (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra Europadagen till allmän flaggdag.

2003/04:K243 av Magdalena Andersson och Bengt-Anders Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Europadagen den 9 maj blir allmän flaggdag.

2003/04:K244 av Peter Danielsson och Tobias Billström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en skattefridag som helgdag.

2003/04:K254 av Henrik S Järrel (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn med sikte på en modernisering av det offentliga belöningsssystemet.

2003/04:K256 av Helena Bargholtz (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Europadagen den 9 maj skall bli allmän flaggdag.

2003/04:K264 av Stefan Hagfeldt (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anta "Du gamla du fria" som Sveriges officiella nationalsång.

2003/04:K292 av Runar Patriksson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges nationaldag bör bli helgdag den 6 juni 2005.

2003/04:K293 av Margareta Andersson och Annika Qarlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återinföra begreppet landssorg.

2003/04:K321 av Peter Pedersen (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den 11 september bör utses till en dag för demokrati och mot våld.

2003/04:K337 av Mikael Oscarsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta Raoul Wallenbergs dag.

2003/04:K339 av Karin Pilsäter och Lena Ek (fp, c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte göra den 6 juni till helgdag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att högtidlighålla införandet av den allmänna rösträtten den 24 maj.

2003/04:K369 av Helena Höij och Inger Davidson (kd):

Riksdagen beslutar att uppmärksamma FN:s frivilligdag.

2003/04:Kr329 av Helena Höij m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att FN:s frivilligdag bör uppmärksammas.

2003/04:Ub386 av Joe Frans och Sylvia Lindgren (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen vidtar aktiva åtgärder för att hedra kampen mot slaveriets avskaffande genom att högtidlighålla den 21 augusti 2004 i enlighet med FN:s beslut.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen ger sitt stöd till FN:s arbete för att den 21 augusti framgent skall vara en dag för högtidlighållandet av kampen mot slaveriet.